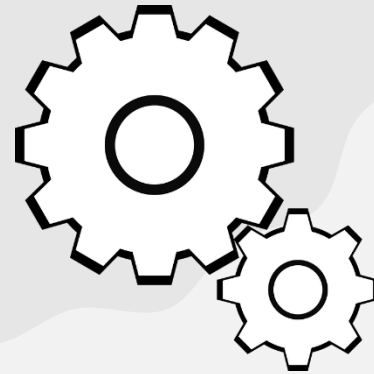

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ

Με τη συγχρηματοδότηση του
Προγράμματος της Ευρωπαϊκής
Ένωσης «Δικαιώματα, Ισότητα
και Ιθαγένεια» (2014-2020)

AS P4G

Σ Υ Μ Μ Α Χ Ι Α Γ Ι Α Τ Α Π Α Ι Δ Ι Α Σ Ε Κ Ι Ν Η Σ Η

Πρότυπες διαδικασίες και κατευθύνσεις για επιτρόπους

Το παρόν έγγραφο δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Συμμαχία για τα παιδιά σε κίνηση: Πρότυπες διαδικασίες και κατευθύνσεις για επιτρόπους» (πρωτότυπος τίτλος: “Alliance for children on the move: Standards Operating Procedures for Guardians”, REC-CHILD-AG-2016-02/764244-ASOP4G) το οποίο χρηματοδοτήθηκε από το Πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης «Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια» (2014-2020), από τα μέλη της ομάδας Έργου ASOP4G από το Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, το Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, το Πανεπιστήμιο Kazimieras Simonavičius και την Defence for Children International-Italia.

Συντάκτρια: Julia Pamas, Defence for Children International-Italia

Η Διαδικασία Πιστοποίησης Επιτρόπων μεταφράστηκε στα ελληνικά και προσαρμόστηκε από τις Γυφτοπούλου Αγγελική, Ρίτσου Ελεάννα και τον Νικολαΐδη Γεώργιο, Διεύθυνση Ψυχικής Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού.

Συντονιστής Έργου

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΥΓΕΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, Ελλάδα

Εταίροι Έργου

UNIVERSITY
of **NICOSIA**

Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, Κύπρος

Kazimieras Simonavičius
UNIVERSITY

Kazimieras Simonavičius University,
Λιθουανία

Defence for Children International-Italia,
Ιταλία

Εξωτερικός αξιολογητής Έργου

Dr. Kevin Browne

Το παρόν έγγραφο συγχρηματοδοτήθηκε από το Πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης «Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια» (2014-2020). Το περιεχόμενο του εν λόγω εγχειριδίου αντιπροσωπεύει αποκλειστικά και μόνο τις απόψεις των συγγραφέων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν φέρει καμία ευθύνη για την ενδεχόμενη χρήση των πληροφοριών που εμπεριέχονται στο παρόν υλικό.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ

Η επιλογή κατάλληλων και ικανών επιτρόπων συνιστά μία σημαντική ασφαλιστική δικλείδα για προστασία των ασυνόδευτων παιδιών. Το παρόν εργαλείο συνιστά μία διαδικασία πιστοποίησης επιτρόπων που στόχο έχει να αποτελέσει έναν οδηγό για τον τρόπο αξιολόγησης της καταλληλότητας ενός/μίας επιτρόπου στην εκπλήρωση των καθηκόντων του/της. Έχει σχεδιαστεί κατά τρόπο που αναγνωρίζει πρωτίστως ότι το σύστημα είναι εκείνο που τελικά μπορεί να θέσει τους όρους για την ενίσχυση της αποτελεσματικής επίδοσης των επιτρόπων.

Το παρόν έγγραφο στοχεύει, συνεπώς, στην παροχή κατευθύνσεων για τη δημιουργία, τη βελτίωση ή/και την παρακολούθηση των διαδικασιών επιλογής των επιτρόπων ασυνόδευτων ανηλίκων. Με γνώμονα το σκοπό αυτό, προτείνονται:

- α) δείκτες για τη διαπίστωση της καταλληλότητας ενός ενήλικου προσώπου να αναλάβει καθήκοντα επιτρόπου ασυνόδευτου παιδιού
- β) προδιαγραφές για το σύστημα επιτροπείας προκειμένου να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες υπό τις οποίες οι επίτροποι θα εκπληρώνουν αποτελεσματικά το ρόλο τους
- γ) διαδικασίες για τη δημιουργία ενός συστήματος πιστοποίησης το οποίο θα διασφαλίζει την ποιότητα της επιτροπείας.

Η προσέγγιση που ακολουθείται στο παρόν εργαλείο συνίσταται στη δημιουργία ενός ευέλικτου συνόλου δεικτών που θα μπορούν να προσαρμοστούν στα ποικίλα νομοθετικά πλαίσια και πολιτικούς προσανατολισμούς στις διάφορες χώρες της ΕΕ, έχοντας πάντα στο επίκεντρο το παιδί και αντιλαμβάνοντας την εφαρμογή των δικαιωμάτων του ως το προσδοκώμενο αποτέλεσμα κάθε ενέργειας που πραγματοποιήθηκε με ή για το παιδί.

Πρόκειται για μία ευέλικτη και απλή προσέγγιση, η οποία καθορίστηκε από την απαραίτητη διαπολιτισμική σκοπιά που διέπει κάθε λειτουργική σχέση μεταξύ προσώπων με διαφορετική προέλευση και υπόβαθρο. Η αποφυγή στερεότυπων γενικεύσεων και/ή των πρώιμων - και συχνά μονόπλευρων πολιτισμικά - λύσεων, οι οποίες εγκυμονούν τον κίνδυνο να έχουν νόημα μόνο για ένα από τα εμπλεκόμενα μέρη, αποτελεί μια σταθερή δέσμευση την οποία το παρόν εργαλείο αντανακλά και επιδιώκει να υιοθετήσει.

Ο/Η επίτροπος και οι λειτουργίες που καλείται να επιτελέσει θεωρούνται πάντα ότι αποσκοπούν στην μεταφορά στην πράξη, του πνεύματος και των προτύπων που θεσπίζει η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού σε όλα τα κράτη που την έχουν επικυρώσει. Από αυτή την άποψη, ο επίτροπος θεωρείται ως ο αρμόδιος να προάγει τα δικαιώματα και την ευημερία του παιδιού. Αυτό συνεπάγεται αναγκαστικά την εξέταση του τρόπου με τον οποίο αλληλεπιδρά ο/η επίτροπος με ένα σύστημα το οποίο συχνά, για διάφορους λόγους, δεν υπηρετεί αυτόν τον θεμελιώδη σκοπό· ενίοτε λόγω ανεπαρκούς ενσωμάτωσης των αρχών και των διατάξεων της ΔΣΔΠ στην εθνική νομοθεσία και άλλες φορές, λόγω σπánιας και πλημμελούς εφαρμογής των αρχών και των διατάξεων όπως ορίζονται στο νόμο.

Σε κάποια κράτη-μέλη προβλέπεται οι επίτροποι ασυνόδευτων παιδιών να είναι εθελοντές ενώ σε άλλα, επαγγελματίες. Για τους σκοπούς του παρόντος εργαλείου, το οποίο εστιάζει στην πραγμάτωση του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού, η διαφορά αυτή δεν κρίνεται ως σημαντική. Στην πραγματικότητα η προσέγγιση που έχει υιοθετηθεί υπογραμμίζει ότι οι

επίτροποι, εθελοντές ή επαγγελματίες, θα πρέπει να καταστούν αμερόληπτοι εγγυητές του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού και ότι θα πρέπει να μεριμνάται η πλαισίωσή τους από ένα σύστημα εξειδικευμένων υπηρεσιών και επαγγελματιών που θα τους υποστηρίξει στην καθημερινή πρακτική τους. Μόνο υπό την προϋπόθεση δημιουργίας των ανωτέρω συνθηκών, μπορούν να μετουσιωθούν σε πράξη τα πρότυπα που θέτουν τα δικαιώματα του παιδιού και τα οποία πρέπει να χαρακτηρίζουν το έργο του/της επιτρόπου.

Ως εκ τούτου, η διαδικασία πιστοποίησης γίνεται αντιληπτή ως ένα δυναμικό εργαλείο το οποίο πρέπει να προσαρμοστεί στο εκάστοτε παιδί, τον/την υποψήφιο/α επίτροπο και τη μεταξύ τους σχέση, καθώς επίσης και στα διάφορα εθνικά πλαίσια. Μια τέτοια διαδικασία είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη συνεχή επιμόρφωση των επιτρόπων, η οποία με τη σειρά της πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο μέρος ενός συστήματος επιτροπείας.

Στο πλαίσιο του Έργου ASOP4G η πιστοποίηση επιτρόπων περιλαμβάνει τρία επίπεδα, ως ακολούθως:

- α) την αυτο-αξιολόγηση, την οποία πρέπει να κάνει ο/η υποψήφιος/α επίτροπος προκειμένου να επαληθεύσει ατομικά την ικανότητά του/της να εκπληρώσει το ρόλο του/της επιτρόπου → εδώ θα συμπεριληφθούν δείκτες για την αυτο-αξιολόγηση του/της επιτρόπου,
- β) τις συνθήκες/προϋποθέσεις που θα επιτρέψουν στον/στην επίτροπο να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του/της → εδώ θα συμπεριληφθούν οι συνθήκες τις οποίες πρέπει το σύστημα επιτροπείας να αναπτύξει ώστε να υποστηρίξει τον/την επίτροπο στο να εκπληρώσει το ρόλο του/της,
- γ) την ενέργεια ή τη διαδικασία επίσημης αναγνώρισης κάποιου ως κατάλληλου προσώπου για να αναλάβει καθήκοντα επιτρόπου → εδώ θα συμπεριληφθούν τα στάδια μιας διαδικασίας, η οποία στοχεύει στην πιστοποίηση κατάλληλων επιτρόπων για ασυνόδευτα παιδιά.

Το παρόν εργαλείο καταπιάνεται με όλα τα προαναφερθέντα επίπεδα, ξεκινώντας από την περιγραφή των προτύπων λειτουργίας και περιγράφοντας τα διαφορετικά στάδια και τις προδιαγραφές που πρέπει να θέσει ένα σύστημα επιτροπείας με σκοπό να διασφαλίσει ότι οι επίτροποι ενεργούν σύμφωνα με υψηλής ποιότητας πρότυπα. Όλες αυτές οι παράμετροι πρέπει να εξετάζονται πάντα υπό το πρίσμα των βασικών αρχών που διέπουν τα δικαιώματα του παιδιού.

α) Η καταλληλότητα του επιτρόπου

Ο απώτερος σκοπός της διαδικασίας πιστοποίησης θα πρέπει να είναι η διασφάλιση ότι ο/η διορισμένος/η επίτροπος είναι το καταλληλότερο πρόσωπο για την προστασία του παιδιού και τη διαφύλαξη των δικαιωμάτων του.

Η έννοια της καταλληλότητας είναι ποιοτική και αναφέρεται στο είναι κάποιος αποδεκτός ή σωστός σε αυτό που καλείται να κάνει. Μπορεί να οριστεί και να αξιολογηθεί βάσει του βαθμού συμμόρφωσης του προσώπου με συγκεκριμένα πρότυπα ποιότητας. Για τους σκοπούς του παρόντος εργαλείου, έχουν χρησιμοποιηθεί ως σημείο αναφοράς τα «10 βασικά πρότυπα για επιτρόπους ασυνόδευτων και χωρισμένων παιδιών»¹. Αυτά παρέχουν έναν κοινό ορισμό του ρόλου και των χαρακτηριστικών ενός/μίας επιτρόπου. Αυτά τα πρότυπα θα αποτελέσουν τους δείκτες που προσδιορίζουν την έννοια της καταλληλότητας σε σχέση με τον εξειδικευμένο ρόλο των επιτρόπων ασυνόδευτων παιδιών.

Ο ρόλος και οι αρμοδιότητες του επιτρόπου:

Πρότυπο 1: Ο/Η επίτροπος συνηγορεί ώστε όλες οι αποφάσεις που λαμβάνονται να εξυπηρετούν το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, με στόχο την προστασία και την ανάπτυξή του.

Λέξεις-κλειδιά: βέλτιστο συμφέρον του παιδιού

Ο/Η επίτροπος είναι σε θέση να υποστηρίξει, να αξιολογήσει και να επανεξετάσει το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού σε τακτική βάση, να εμπλέκει όλους τους σχετικούς επαγγελματίες και να διασφαλίζει ότι η αξιολόγηση του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού βασίζεται στις απόψεις του παιδιού και στις εξατομικευμένες συνθήκες που αυτό αντιμετωπίζει.

Πρότυπο 2: Ο/Η επίτροπος εξασφαλίζει τη συμμετοχή του παιδιού σε κάθε απόφαση που το επηρεάζει.

Λέξεις-κλειδιά: συμμετοχή του παιδιού

Ο/Η επίτροπος παρέχει πληροφορίες με φιλικό προς το παιδί τρόπο και ελέγχει εάν το παιδί κατανοεί και θυμάται τις πληροφορίες, ακούει προσεκτικά το παιδί και διασφαλίζει ότι τα σχέδια τα οποία καταρτίζονται βασίζονται στις απόψεις του παιδιού και ανακοινώνονται στο παιδί, είναι δεκτικός στη λήψη ανατροφοδότησης και διαχειρίζεται αναλόγως τις προσδοκίες που δημιουργούνται.

Πρότυπο 3: Ο/Η επίτροπος προάγει την προστασία του παιδιού.

Λέξη-κλειδί: προστασία

Ο/Η επίτροπος δίνει την υψηλότερη δυνατή προτεραιότητα στην ασφάλεια του παιδιού, γνωρίζει τις ενδείξεις κακοποίησης παιδιών και εμπορίας ανθρώπων, ενεργεί και αναφέρει τυχόν σημάδια που υποδεικνύουν οποιαδήποτε βλάβη ή κίνδυνο, εξασφαλίζει ότι το παιδί γνωρίζει ότι μπορεί να μιλήσει για οτιδήποτε το απασχολεί σε σχέση με την ασφάλειά του, μόνο στην περίπτωση που ένα παιδί κινδυνεύει «σπάει» το απόρρητο, εξασφαλίζει ότι τα θύματα λαμβάνουν την κατάλληλη θεραπεία και είναι ανοικτά στο να επιβλέπεται η συμπεριφορά του.

¹ Αποτέλεσμα του ευρωπαϊκού χρηματοδοτούμενου Έργου “closing a protection gap”. Για περισσότερες πληροφορίες, διαθέσιμο στο: www.corestandardsforguardians.eu

Πρότυπο 4: Ο/Η επίτροπος ενεργεί ως συνήγορος των δικαιωμάτων του παιδιού.

Λέξεις-κλειδιά: εκπρόσωπος των δικαιωμάτων του παιδιού

Ο/Η επίτροπος είναι δυναμικός και προσηλωμένος στην υπεράσπιση των δικαιωμάτων του παιδιού, επιδεικνύει συναισθηματική δύναμη, αντιτίθεται σε αποφάσεις που δεν λαμβάνονται προς το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού και επιδιώκει δίκαιες διαδικασίες σχετικά με το παιδί.

Πρότυπο 5: Ο/Η επίτροπος αποτελεί ενδιάμεση γέφυρα και σημείο αναφοράς για το παιδί και άλλους εμπλεκόμενους φορείς.

Λέξεις-κλειδιά: σημείο αναφοράς

Ο/Η επίτροπος διατηρεί επαφή με όλους τους σχετικούς επαγγελματίες, εξασφαλίζει την ενημέρωσή του για όλες τις αποφάσεις που έχουν αντίκτυπο στο παιδί και όπου είναι απαραίτητο παρευρίσκεται στις συναντήσεις, συμβάλλει στη δημιουργία δεσμών με την κοινότητα του παιδιού και στην ανάπτυξη σχέσεων που δίνουν στο παιδί την αίσθηση του «ανήκειν» σε μια οικογένεια ή ομάδα.

Πρότυπο 6: Ο/Η επίτροπος διασφαλίζει τον έγκαιρο καθορισμό και εφαρμογή βιώσιμης λύσης.

Λέξεις-κλειδιά: βιώσιμη λύση

Ο/Η επίτροπος διασφαλίζει την εύρεση βιώσιμης και ασφαλούς λύσης και προτρέπει τους άλλους να αποδείξουν ότι οι προτεινόμενες λύσεις τους έχουν ως κύριο μέλημα το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, υποστηρίζει την οικογενειακή επανένωση του παιδιού και την ενσωμάτωσή του στη χώρα υποδοχής, όταν αυτό εξυπηρετεί το βέλτιστο συμφέρον του, υποστηρίζει εγγυήσεις ασφάλειας όταν ένα παιδί επαναπατρίζεται και προετοιμάζει το παιδί για όλες τις αλλαγές οι οποίες μπορούν να προβλεφθούν μόλις ενηλικιωθεί.

[Ο/Η επίτροπος και το παιδί που έχει χωριστεί από την οικογένειά του:](#)

Πρότυπο 7: Ο/Η επίτροπος αντιμετωπίζει το παιδί με σεβασμό και αξιοπρέπεια.

Λέξεις-κλειδιά: σεβασμός και αξιοπρέπεια

Ο/Η επίτροπος συμπεριφέρεται ευπρεπώς, αντιμετωπίζει το παιδί χωρίς προκαταλήψεις και στερεότυπα σε σχέση με την ταυτότητά του, την ιδιωτικότητά του, και τις πολιτισμικές διαφορές, ενθαρρύνει το παιδί να αναπτύσσει σχέσεις με τους συνομηλίκους του και το προσεγγίζει με ευελιξία βάσει των ατομικών αναγκών του παιδιού.

Πρότυπο 8: Ο/Η επίτροπος δημιουργεί με το παιδί σχέση η οποία βασίζεται στην αμοιβαία εμπιστοσύνη, ειλικρίνεια και εχεμύθεια.

Λέξεις-κλειδιά: αμοιβαία εμπιστοσύνη, ειλικρίνεια και εχεμύθεια

Ο/Η επίτροπος είναι πάντα ειλικρινής με το παιδί, τηρεί τις υποσχέσεις του και διατηρεί εμπιστευτικές όλες τις πληροφορίες, εκτός εάν είναι απαραίτητο να «σπάσει» το απόρρητο με σκοπό την ασφάλεια του παιδιού, δίνει προσοχή στη λεκτική και μη λεκτική επικοινωνία, επιδεικνύει ενσυναίσθηση προς το παιδί, του συμπαραστέκεται ηθικά, και καθιστά σαφές στο παιδί ότι ένας ανήλικος που εξαφανίζεται είναι πάντα ευπρόσδεκτος να επιστρέψει.

Πρότυπο 9: Ο/Η επίτροπος είναι προσιτός/η και προσβάσιμος/η από το παιδί.

Λέξη-κλειδί: προσβασιμότητα

Το παιδί μπορεί εύκολα να έρθει σε επαφή με τον/ην επίτροπο. Ο/Η επίτροπος κατοικεί κοντά στο παιδί σε ακτίνα τέτοια ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί γρήγορα σε δυσκολίες που προκύπτουν, βλέπει το παιδί το συντομότερο δυνατό μετά τη συνάντησή τους και το επισκέπτεται συχνά και επικοινωνεί με τέτοιο τρόπο που ταιριάζει με την ηλικία και την ανάπτυξη του παιδιού, χρησιμοποιώντας διερμηνείς, όταν χρειάζεται, και επικοινωνεί με το παιδί για να διατηρεί επαφή ακόμα και όταν δεν υπάρχει συγκεκριμένος λόγος για να το κάνει.

Τα προσόντα του/της επιτρόπου:

Πρότυπο 10: Ο/Η επίτροπος κατέχει τις απαραίτητες επαγγελματικές γνώσεις και ικανότητες.

Λέξεις-κλειδιά: εκπαίδευση, γνώση και δεξιότητες

Ο/Η επίτροπος είναι σε θέση να εντοπίζει αναπτυξιακές και μαθησιακές ανάγκες του παιδιού, να διαχειρίζεται τις υποθέσεις του και τους διαθέσιμους πόρους, είναι υπεύθυνος, εργάζεται μεθοδικά, έχει γνώση των προσωπικών και επαγγελματικών ορίων του, αναζητά υποστήριξη και συμβουλές, όποτε είναι απαραίτητο, και είναι ανοικτός στην εποπτεία και τον έλεγχο.

Αυτά τα πρότυπα μπορούν να μετατραπούν σε ερωτήσεις αυτο-αξιολόγησης για τους/τις υποψήφιους επιτρόπους. Η απάντηση στα ερωτήματα αυτά μπορεί να βοηθήσει τους/τις επιτρόπους να κατανοήσουν αν είναι κατάλληλοι/ες να αναλάβουν το ρόλο αυτό και/ή αν θα μπορούν να είναι επαρκείς. Ο ρόλος του/της επιτρόπου δεν είναι εύκολος, αλλά οι δυσκολίες μπορούν να επιδεινωθούν από ένα αδύναμο σύστημα επιτροπείας και άλλες δυσλειτουργίες οι οποίες προέρχονται από το ευρύτερο σύστημα παιδικής προστασίας.

β) Οι προϋποθέσεις του συστήματος επιτροπείας

Ανεξαρτήτως του είδους του συστήματος επιτροπείας και του εθνικού συστήματος παιδικής προστασίας στο πλαίσιο του οποίου δρουν οι επίτροποι, υπάρχουν έξι θεμελιώδεις αρχές που θα πρέπει να ισχύουν για όλες τις μορφές επιτροπείας (π.χ. εθελοντές, επαγγελματίες, κρατικοί ή μη εργαζόμενοι), όπως καθορίζονται από τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης² και αναφέρονται στο «Εγχειρίδιο για τις πρότυπες διαδικασίες και κατευθύνσεις για επιτρόπους» του Έργου ASOP4G:

Αυτές οι αρχές αφορούν το σύστημα επιτροπείας, το οποίο με τη σειρά του αλληλεπιδρά με το ευρύτερο σύστημα παιδικής προστασίας. Παρακάτω περιγράφονται οι αρχές καθώς και οι προϋποθέσεις που κάθε σύστημα πρέπει να πληροί – ενώ συχνά συμβαίνει το αντίθετο – για την εξασφάλιση μίας ποιοτικής σε σχέση με τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών επιτροπείας:

Απαγόρευση των διακρίσεων

Λέξεις-κλειδιά: ισότιμη μεταχείριση, διαφορετικότητα, συνθήκες, πλαίσιο, ειδικές ανάγκες

Η αρχή αυτή τονίζει την υποχρέωση εξασφάλισης της ίσης μεταχείρισης όλων των παιδιών, ανεξαρτήτως του νομικού τους καθεστώτος ή οποιασδήποτε άλλης παραμέτρου ή χαρακτηριστικού. Το πλαίσιο στο οποίο βρίσκονται τα παιδιά πρέπει να συνεκτιμά τη διαφορετικότητα κάθε ατόμου και τις τυχόν ιδιαίτερες ανάγκες που μπορεί να έχει και να παρέχει την κατάλληλη κάλυψη των αναγκών αυτών.

² Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA) (2015) Επιτροπεία για παιδιά τα οποία στερούνται τη γονική φροντίδα: Ένα εγχειρίδιο για την ενίσχυση των συστημάτων επιτροπείας με σκοπό την κάλυψη των ιδιαίτερων αναγκών των παιδιών που είναι θύματα εμπορίας, σ. 28-30

Προδιαγραφές του συστήματος επιτροπείας:

- ➔ Η δίκαιη μεταχείριση και προστασία όλων των παιδιών που υπάγονται στη δικαιοδοσία ενός κράτους, ανεξάρτητα από τον τόπο διαμονής και το νομικό καθεστώς τους, θα πρέπει να προβλέπεται ρητά από το νόμο.
- ➔ Κάθε κράτος θα πρέπει να διαθέτει μηχανισμούς για να ελέγχουν ότι το σύστημα παιδικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της επιτροπείας, εξασφαλίζει το ίδιο επίπεδο προστασίας στις διάφορες επικράτειες και περιοχές, καθώς επίσης και τη συνέπεια μεταξύ νομικών κανόνων και πράξης ανά την επικράτεια.
- ➔ Το κράτος πρέπει να υιοθετήσει μέτρα για να διασφαλίσει ότι τα παιδιά με ειδικές ανάγκες έχουν ίσες ευκαιρίες, με σκοπό την προώθηση της διαφορετικότητας και την πρόληψη κάθε μορφής διάκρισης.

Ανεξαρτησία και αμεροληψία

Λέξεις-κλειδιά: βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, σύγκρουση συμφερόντων, αυτονομία, κριτικός ρεαλισμός

Η αρχή αυτή αναφέρεται στην αυτονομία που είναι απαραίτητο να έχει ένα σύστημα επιτροπείας προκειμένου να αποφευχθεί κάθε σύγκρουση συμφερόντων η οποία θα μπορούσε να αποτρέψει το να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού κατά τη λήψη ενεργειών και αποφάσεων που αφορούν στο παιδί. Στην αρχή αυτή εμπίπτει και η ικανότητα εντοπισμού ενδεχόμενων δυσλειτουργιών και αδυναμιών του συστήματος, στοχεύοντας στην βελτίωσή του και τη βελτιστοποίηση κατανομής των πόρων του.

Προδιαγραφές του συστήματος επιτροπείας:

- ➔ Η νομοθεσία που αφορά τα παιδιά θα πρέπει να περιλαμβάνει ρητά την αρχή του να λαμβάνεται το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού πρωτίστως υπόψη σε όλες τις διαδικασίες, αποφάσεις και τις σχετικές με το παιδί ενέργειες³.
- ➔ Στις διατάξεις του νόμου για την επιτροπεία και τη νομική εκπροσώπηση των παιδιών, θα πρέπει προβλέπεται ρητά η πρόσβαση στην επιτροπεία στα πρόσωπα εκείνα τα συμφέροντα των οποίων βρίσκονται σε σύγκρουση ή εν δυνάμει σύγκρουση με τα συμφέροντα του παιδιού. Η διαδικασία επιλογής των επιτρόπων ή/και των νόμιμων εκπροσώπων πρέπει να περιλαμβάνει την αρχή αυτή ως θεμελιώδη προϋπόθεση⁴.
- ➔ Πρέπει να εξασφαλισθεί η ύπαρξη αποτελεσματικών ανεξάρτητων γραφείων Συνηγόρου του Παιδιού ή οργανισμών για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε κάθε κράτος, ακόμα και στις διαφορετικές περιφέρειές του⁵. Αυτοί οι οργανισμοί μπορούν να αποτελέσουν βασικό σημείο αναφοράς για τους/τις επιτρόπους και τα παιδιά. Μπορούν να αναφερθούν σε αυτούς σε περίπτωση αμφιβολιών, καταγγελιών και άλλων θεμάτων που ενδέχεται να εμποδίζουν την πραγμάτωση των δικαιωμάτων τους.

³ Βλ. ενδεικτικά Ν. 4554/2018, Μέρος Γ' 'Ρυθμιστικό Πλαίσιο για την Επιτροπεία Ασυνόδευτων Ανηλίκων', ά. 21

⁴ Βλ. Κοινή υπουργική απόφαση Δ11/οικ.28303/1153/ Τεύχος Β' 2558/27.06.2019, ά. 4.

⁵ Ανεξάρτητη Αρχή: Συνήγορος του Πολίτη - Κύκλος Δικαιωμάτων των Παιδιών, Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, και ενδεικτικά: Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΜΚΟ).

Ποιότητα

Λέξεις-κλειδιά: παιδοκεντρική προσέγγιση, ανάπτυξη, ευημερία, σχέση, παρουσία, ικανότητες, εποπτεία

Αυτή η αρχή υποδεικνύει την ανάγκη να διασφαλιστεί ότι το παιδί θα λάβει μια ποιοτική και εξατομικευμένη παρέμβαση η οποία θα το οδηγήσει στην ανάπτυξη σημαντικών σχέσεων με φιλικά προς αυτό πλαίσια, εξειδικευμένους και προσβάσιμους επαγγελματίες και επαρκείς υπηρεσίες. Πρέπει να παρέχεται στο παιδί ένα ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο το οποίο θα επιτρέπει την αρμονική ανάπτυξη και προσωπική εξέλιξή του, στη βάση μιας μακροπρόθεσμης προοπτικής και το οποίο θα συνάδει με την προσωπική ιστορία του και τα ατομικά χαρακτηριστικά του.

Προδιαγραφές του συστήματος επιτροπείας:

- ➔ Το σύστημα παιδικής προστασίας της χώρας θα πρέπει να προβλέπει δικλίδες ασφαλείας για το παιδί, οι οποίες να απαντώνται στη νομοθεσία, σε πρακτικές και διαδικασίες προκειμένου να διασφαλίζεται η συμμόρφωση με τα δικαιώματα των παιδιών με άμεση αναφορά στη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Το κράτος πρέπει να θεσπίσει τις απαραίτητες προϋποθέσεις ώστε να είναι σε θέση να προσφέρει ποιοτικές δημόσιες υπηρεσίες για τα παιδιά. Θα πρέπει, επίσης, να προβλέψει μηχανισμούς εποπτείας και αξιολόγησης με σκοπό την παρακολούθηση της ορθής λειτουργίας του συστήματος.
- ➔ Το σύστημα παιδικής προστασίας θα πρέπει να διαθέτει αποτελεσματικό μηχανισμό διεπιστημονικής και διατομεακής συνεργασίας μεταξύ των υπηρεσιών και επαγγελματιών, ο οποίος να περιλαμβάνει ποικίλες διοικητικές βαθμίδες και να προάγει τη συνέχεια της εξατομικευμένης φροντίδας.
- ➔ Το σύστημα προστασίας θα πρέπει να εγγυάται ότι όλοι οι επαγγελματίες που εργάζονται με και για τα παιδιά, διαθέτουν επαρκή επαγγελματικά προσόντα και κατάρτιση στα δικαιώματα των παιδιών και έχουν τις κατάλληλες ικανότητες για να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των παιδιών. Κατά συνέπεια, η πρόσβαση σε επιμορφώσεις και συνεχιζόμενη εκπαίδευση πρέπει να παρέχεται σε διορισμένους επιτρόπους και εκπροσώπους παιδιών.

Συμμετοχή του παιδιού

Λέξεις-κλειδιά: ακρόαση, φωνή, γνώμη, ιστορία, καθεστώς, ιδιότητα του πολίτη

Αυτή η αρχή επισημαίνει την ανάγκη προώθησης και υποστήριξης της δυνατότητας του παιδιού να εκφράζει τη γνώμη και τις απόψεις του για όλα τα θέματα που τον/την επηρεάζουν και να διασφαλίζει ότι αυτές οι απόψεις ενημερώνουν οποιαδήποτε ενέργεια ή απόφαση αφορά το παιδί. Η αρχή αυτή αναφέρεται επίσης στις προϋποθέσεις που πρέπει να τίθενται και σχετίζονται με το νομικό καθεστώς και την ιθαγένεια, τη δυνατότητα πρόσβασης σε πληροφορίες κατανοητές, συναφείς, περιεκτικές και συγκεκριμένες για το παιδί. Η πολιτισμική και η προσωπική διαφορετικότητα του παιδιού, καθώς και συνθήκες που οδήγησαν στον αποχωρισμό του από τα ενήλικα πρόσωπα αναφοράς του στη χώρα καταγωγής πρέπει να λαμβάνονται υπόψη σε κάθε στάδιο και σε κάθε ενέργεια ή παρέμβαση, ώστε πάντα να διασφαλίζεται το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού.

Προδιαγραφές του συστήματος επιτροπείας:

- ➔ Το σύστημα θα πρέπει να διασφαλίζει ότι το παιδί μπορεί να εκφράζει την άποψή του και αυτή να ακούγεται σε όλες τις διαδικασίες που το αφορούν, επιστρατεύοντας τα κατάλληλα μέσα και ιδίως με τη χρήση της πολιτισμικής διαμεσολάβησης ή διερμηνείας.

- ➔ Το σύστημα θα πρέπει να εγγυάται την απρόσκοπτη πρόσβαση του παιδιού σε έγγραφα, πληροφορίες και διαδικασίες, τα οποία με τον οποιοδήποτε τρόπο συμβάλλουν στην προσωπική εξέλιξή του και στην ιδιότητα του ως πολίτη σε όποιο περιβάλλον βρίσκεται.

Βιωσιμότητα

Λέξεις-κλειδιά: χρόνος, σχέδιο δράσης, πόροι, παρελθόν, παρόν, μέλλον

Αυτή η αρχή εδράζεται στην ανάγκη να ληφθούν υπόψη και να αξιοποιηθούν επαρκείς πόροι σε κάθε δράση και απόφαση που αφορά στο παιδί, υιοθετώντας μια προσέγγιση πέρα από το επείγον και το έκτακτο, αλλά που προσβλέπει στο μέλλον του παιδιού και τη μετάβασή του προς την ενηλικίωση. Η ιστορία του παιδιού καθώς και το σχέδιο δράσης για τη ζωή του πρέπει να καθορίζουν κάθε απόφαση, πρωτοβουλία και παρέμβαση που τον/την αφορά.

Προδιαγραφές του συστήματος επιτροπείας:

- ➔ Το σύστημα θα πρέπει να διασφαλίζει ότι δίνεται η δέουσα προσοχή στην ιστορία κάθε παιδιού, η οποία δεν είναι μόνο γραφειοκρατική και διοικητική, αλλά λαμβάνει υπόψη τις προηγούμενες, τις παρούσες και τις μελλοντικές συνθήκες στην υλοποίηση του σχεδίου δράσης για τη ζωή του παιδιού.
- ➔ Το σύστημα θα πρέπει να παρέχει επαρκείς ικανότητες και πόρους για να υποστηρίζει τις πραγματικές συνθήκες του παιδιού και εκείνες που σχετίζονται με το σχέδιο δράσης του στον ίδιο βαθμό με τα παιδιά που γεννιούνται στη χώρα αυτή.

Ευθύνη

Λέξεις-κλειδιά: εθνική και διεθνής νομοθεσία, εξουσιοδότηση, αρμόδιος φορέας, υποστήριξη, παρακολούθηση, προστασία

Αυτή η αρχή σχετίζεται με την ευθύνη για στήριξη και προώθηση των δικαιωμάτων του παιδιού βάσει της εθνικής, ευρωπαϊκής και διεθνούς νομοθεσίας. Ο αρμόδιος φορέας για την υποστήριξη και την εποπτεία των επιτρόπων και την εν γένει παρακολούθηση του θεσμού της επιτροπείας είναι επιφορτισμένος με αυτή την ευθύνη, όσο είναι και ο/η ίδιος/α ο/η επίτροπος. Η έννοια της ευθύνης του συστήματος περιλαμβάνει επίσης τη θέσπιση μέτρων για την προστασία των παιδιών ιδίως των πιο ευάλωτων προκειμένου να ωφελούνται από όλα όσα δικαιούνται.

Προδιαγραφές του συστήματος επιτροπείας:

- ➔ Η εξουσιοδότηση που δίνει το σύστημα στους επιτρόπους θα πρέπει να τους καθιστά αρμόδιους και υπεύθυνους για την προώθηση του βέλτιστου συμφέροντος κάθε παιδιού.
- ➔ Το σύστημα θα πρέπει να παρέχει στους/στις επιτρόπους στοχευμένη νομική, ψυχοκοινωνική και εκπαιδευτική υποστήριξη προκειμένου να στηρίξουν αποτελεσματικά το παιδί στην εφαρμογή του σχεδίου δράσης για τη ζωή του.
- ➔ Το σύστημα θα πρέπει να διασφαλίζει τη συνεχή παρακολούθηση του θεσμού της επιτροπείας συνολικά, αλλά και κάθε συγκεκριμένης επιτροπείας και να παρέχει στα παιδιά τη δυνατότητα να αξιολογούν τα ίδια την επίδοση του/της επιτρόπου τους.

Ένα σύστημα επιτροπείας που τηρεί τις προαναφερθείσες αρχές εγγυάται αυτόματα ότι το βέλτιστο συμφέρον των παιδιών είναι το πρωταρχικό μέλημα σε όλες τις ενέργειες και τις αποφάσεις που τα αφορούν. Ένας/μία επίτροπος που λειτουργεί σε ένα τέτοιο σύστημα μπορεί να επικεντρώνει τις προσπάθειές του/της κυρίως στην εξασφάλιση ότι για κάθε παιδί γίνεται εξατομικευμένη παρέμβαση και λαμβάνεται υπόψη η ιστορία, οι ανάγκες, οι απόψεις, η κατάσταση και οι φιλοδοξίες του. Σε αντίθετη περίπτωση, όταν το σύστημα επιτροπείας δεν πληροί τις απαιτούμενες προϋποθέσεις, ο ρόλος του/της επιτρόπου γίνεται πιο δύσκολος. Μερικές φορές οι φορείς δεν ενεργούν βάσει του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού, οι δημόσιες υπηρεσίες δεν διαθέτουν πόρους, οι δομές φιλοξενίας δεν εξασφαλίζουν εξατομικευμένη φροντίδα, οι νομικές και διοικητικές διαδικασίες δεν υιοθετούν μία φιλική προς το παιδί προσέγγιση, οι διοικητικοί υπάλληλοι και οι επαγγελματίες δεν λαμβάνουν εξειδικευμένη κατάρτιση και εκπαίδευση ως προς την εργασία με και για τα παιδιά, κ.ά. Οι επίτροποι πρέπει, επομένως, να γνωρίζουν ότι συχνά η πράξη απέχει πολύ από τις προβλέψεις του νόμου. Ένας σαφής "χάρτης των δικαιωμάτων του παιδιού" θα μπορούσε να αποτελέσει μια χρήσιμη πυξίδα η οποία θα κατευθύνει τον/την επίτροπο κοντά στο παιδί και μακριά από τα εμπόδια που προκύπτουν.

γ) Πολυεπίπεδη διαδικασία πιστοποίησης για επιτρόπους

Μέσα στο σύστημα παιδικής προστασίας θα πρέπει να δομείται ένα σύστημα επιτροπείας με ειδική νομοθεσία, οργανωτική δομή και επαρκείς πόρους⁶. Η αρμόδια εθνική αρχή για το σύστημα επιτροπείας πρέπει να υλοποιεί ή να υποστηρίζει την υλοποίηση πολλών λειτουργιών, όπως την πρόσληψη και επιλογή των επιτρόπων, την εκπαίδευσή τους, το ταίριασμα επιτρόπου-παιδιού, την εποπτεία και υποστήριξη των επιτρόπων, την παρακολούθηση κάθε επιτροπείας κ.τ.λ.

Μία διαδικασία πιστοποίησης αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την πρόσληψη και επιλογή κατάλληλων επιτρόπων ως ένα βασικό παράγοντα προστασίας των ασυνόδευτων παιδιών. Η πιστοποίηση των επιτρόπων θα πρέπει να πραγματοποιείται μέσω μιας πολυεπίπεδης διαδικασίας επιλογής, η οποία θα συνιστάται από διαφορετικά αλληλένδετα και αλληλοσυμπληρώμενα στάδια.

Μια τέτοια ολοκληρωμένη προσέγγιση στη διαδικασία πιστοποίησης είναι απαραίτητη δεδομένου ότι η επιλογή των επιτρόπων θα πρέπει να θεωρείται ως μία κυκλική και συνεχής διαδικασία, καθώς οι επίτροποι διορίζονται παράλληλα ή διαδοχικά για περισσότερα του ενός παιδιά. Από αυτή την άποψη, η καταλληλότητα του επιτρόπου θα πρέπει να αξιολογείται συνεχώς.

ΣΤΑΔΙΑ ΜΙΑ ΠΟΛΥΕΠΙΠΕΔΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ

1. Απαραίτητες πληροφορίες

Οι υποψήφιοι επίτροποι – είτε πρόκειται για επαγγελματίες είτε για εθελοντές – θα πρέπει να έχουν πρόσβαση στις απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με την επιτροπεία και το ρόλο ενός/μίας επιτρόπου πριν εμπλακούν σε οποιαδήποτε διαδικασία που θα μπορούσε να οδηγήσει στην πρόσληψή τους ή το διορισμό τους από την αρμόδια κρατική αρχή. Οι πληροφορίες αυτές πρέπει να είναι δημόσιες και εύκολα προσβάσιμες και θα πρέπει να περιλαμβάνουν τουλάχιστον τα ακόλουθα στοιχεία:

- Τι είναι η επιτροπεία;
- Ποιος είναι ο ρόλος, οι αρμοδιότητες και η ευθύνη του/της επιτρόπου;
- Ποια είναι η διαδικασία και τα προαπαιτούμενα για το διορισμό ενός προσώπου ως επιτρόπου;
- Ποια καθήκοντα πρέπει να φέρει εις πέρας ο/η επίτροπος, εφόσον διοριστεί;

Εξίσου σημαντική είναι η ενημέρωση επαγγελματιών, υπηρεσιών και άλλων κρατικών αρχών που εμπλέκονται στο σύστημα ενός ασυνόδευτου παιδιού προκειμένου να γνωρίζουν και να αναγνωρίζουν ποιος είναι ο ρόλος του/της επιτρόπου. Κατ' αυτόν τον τρόπο, ο/η επίτροπος έχει τη δυνατότητα να αποτελέσει έναν πολύτιμο σύνδεσμο και σημείο αναφοράς για το σύστημα του παιδιού και να συνεργαστεί εποικοδομητικά με απώτερο στόχο να διασφαλίσει ότι όλες οι αποφάσεις και ενέργειες για ένα παιδί λαμβάνονται με κριτήριο το βέλτιστο συμφέρον του.

2. Προκαταρκτική επιλογή

Το πρώτο στάδιο μιας διαδικασίας επιλογής αποτελείται συνήθως από την επιβεβαίωση ότι οι υποψήφιοι πληρούν μια σειρά από τυπικά προσόντα. Η πλήρωση των προσόντων αυτών αποτελεί προϋπόθεση για τη συνέχιση στις επόμενες φάσεις της διαδικασίας

⁶ Βλ. Ν. 4554/2019, Μέρος Γ' 'Ρυθμιστικό Πλαίσιο για την Επιτροπεία Ασυνόδευτων Ανηλίκων', α. 13-32

επιλογής. Τα τυπικά προσόντα μπορεί να αφορούν την κατοχή συγκεκριμένου εκπαιδευτικού τίτλου πτυχίου ή επαγγελματικής ιδιότητας ή/και εμπειρίας. Ωστόσο, σκόπιμο θα ήταν να υπάρχουν εξειδικευμένα προαπαιτούμενα για τους/τις υποψήφιους επιτρόπους, δεδομένου ότι μια τέτοια θέση συνεπάγεται άμεση εργασία με παιδιά.

Τα τυπικά προσόντα που απαιτείται να έχει ένας/μία επίτροπος σύμφωνα με το ελληνικό κανονιστικό πλαίσιο είναι τα εξής⁷:

- Να είναι πτυχιούχος Α.Ε.Ι. ή Τ.Ε.Ι. με τίτλο σπουδών κοινωνικών, ανθρωπιστικών, νομικών ή πολιτικών επιστημών
- Να έχει καλή γνώση της αγγλικής ή γαλλικής γλώσσας
- Ελληνική ιθαγένεια ή με άριστη γνώση της ελληνικής γλώσσας
- Να διαθέτει γνώσεις χειρισμού Η/Υ στα αντικείμενα επεξεργασίας κειμένων, υπολογιστικών φύλλων και υπηρεσιών διαδικτύου
- Να διαθέτει αποδεδειγμένη γνώση ή/και τουλάχιστον δωδεκάμηνη εμπειρία σε ζητήματα προάσπισης των δικαιωμάτων του παιδιού, παροχής συνδρομής και προστασίας ασυνόδευτων παιδιών, ή στους τομείς της διεθνούς προστασίας ή προστασίας του παιδιού.
- Κατοικία πλησίον του χώρου διαμονής του παιδιού⁸
- Να μην έχει στερηθεί τα πολιτικά δικαιώματα του
- Καθαρό ποινικό μητρώο
- Ανεξαρτησία/ απουσία σύγκρουσης συμφερόντων (επιβεβαίωση ότι όσοι μπορούν να διοριστούν ως επίτροποι είναι σε θέση να λειτουργήσουν αποτελεσματικά υπό όρους που δεν συγκρούονται με την αρχή της εφαρμογής του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού. Αυτό αφορά κυρίως περιπτώσεις όπου εργαζόμενοι υπηρεσιών με ήδη άλλες αρμοδιότητες ή προσωπικό κάθε είδους δομής φιλοξενίας ασυνόδευτων ανηλίκων μπορούν να αναλάβουν ρόλο επιτρόπου ασυνόδευτων ανηλίκων. Επίσης, αφορά και περιπτώσεις επαγγελματιών ή εθελοντών επιτρόπων οι οποίοι μπορεί να έχουν διαφορετική «εντολή», προτεραιότητες, αρμοδιότητες και συμφέροντα).

3. Εκπαίδευση

Οι επίτροποι πρέπει να διαθέτουν τις απαραίτητες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες για την όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερη εκπλήρωση του ρόλου τους. Η κατάλληλη εκπαίδευση ενισχύει τη λειτουργία τους σύμφωνα με την αρχή του «ποτέ οι αποφάσεις και οι ενέργειες μου δεν πρέπει να προκαλούν κακό», και μάλιστα συμβάλλει στην εκτέλεση των καθηκόντων τους με ακεραιότητα, αμεροληψία, αναστοχαστική διάθεση και ενσυναίσθηση. Μία τέτοια επιμόρφωση δύναται να χωριστεί σε μία πρώτη βασική εκπαίδευση και σε επόμενα εξειδικευμένα εκπαιδευτικά σεμινάρια, όπως προτείνεται στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα του Έργου ASOP4G⁹. Η εκπαίδευση των επιτρόπων θα πρέπει να είναι συνεχής και να συνδέεται με τη διαδικασία επιλογής, καθώς (α) δίνει τη δυνατότητα (α) στους εκπαιδευτές να παρατηρούν τους εκπαιδευόμενους και (β) στους ίδιους τους υποψηφίους να αξιολογήσουν τους εαυτούς τους, ως προς τη στάση, τη διάθεση και την επίδοσή τους.

Λόγω της ιδιαιτερότητας ενός εκπαιδευτικού προγράμματος που απευθύνεται σε επιτρόπους ασυνόδευτων παιδιών, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στη μεθοδολογία. Μια σημαντική πτυχή είναι η πρόβλεψη ενός ελάχιστου αλλά και μέγιστου αριθμού

⁷ Κοινή υπουργική απόφαση Δ11/οικ.28303/1153/ Τεύχος Β' 2558/27.06.2019, ά. 3-4.

⁸ Ο.π., ά. 15

⁹ Βλ. στο: https://asop4g.eu/wp-content/uploads/2019/10/ASOP4G_Πρόγραμμα-επιμόρφωσης-επιτρόπων.pdf

συμμετεχόντων, ώστε να είναι εφικτή η αλληλεπίδραση μεταξύ τους. Οι εκπαιδευτικές ενότητες θα πρέπει να είναι προσανατολισμένες στην παροχή θεωρητικών υποδείξεων που μπορούν να αποκτήσουν νόημα και να συσχετιστούν με τις εμπειρίες, τον κώδικα επικοινωνίας και τις δυνατότητες των συμμετεχόντων για να μπορέσουν να μετατρέψουν τη θεωρία σε πράξη και συμπεριφορά. Η κυκλική διαρρύθμιση σε μία αίθουσα μπορεί να διευκολύνει την οικοδόμηση της γνώσης και την κατανόηση. Οι εκπαιδευτές θα πρέπει να συνδυάζουν παρουσιάσεις, ομαδικές συζητήσεις, μελέτη περιπτώσεων και εργασία σε ομάδες. Η προσέγγιση που θα τις χαρακτηρίζει πρέπει να είναι πάντα η διεπιστημονικότητα, αφού κάτι τέτοιο θα αντανάκλα την πραγματικότητα όπου το παιδί βρίσκεται στο επίκεντρο και περιστοιχίζεται από πολλούς διαφορετικούς επαγγελματίες και υπηρεσίες και που όλοι καλούνται να ανταποκριθούν επαρκώς και εξατομικευμένα για κάθε παιδί.

Η εκπαίδευση των επιτρόπων πρέπει να παρέχεται από έναν ή περισσότερους αρμόδιους και αναγνωρισμένους φορείς, και ειδικότερα από κατάλληλους εκπαιδευτές, ενώ θα πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τα ακόλουθα περιεχόμενα:

- i. Ανηλικότητα (παιδική ηλικία και εφηβεία: ανάγκες και έκφραση) και εργασία με παιδιά (επικοινωνία, ρεαλιστικές προσδοκίες, σχέση εμπιστοσύνης, όρια, επαγγελματισμός)
- ii. Τα δικαιώματα των παιδιών ως ένα διεπιστημονικό και ολοκληρωμένο σύστημα αξιολόγησης και προώθησης του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού
- iii. Ζητήματα σχετικά με τη μετανάστευση, την πολιτισμική διαφορετικότητα και το (μεταναστευτικό) προφίλ των παιδιών που φτάνουν στην Ελλάδα
- iv. Νομοθεσία, διαδικασίες και εμπλεκόμενοι φορείς του συστήματος υποδοχής και ένταξης
- v. Ο ρόλος του επιτρόπου

Στο τέλος της βασικής εκπαίδευσης, ο/η υποψήφιος/α επίτροπος θα πρέπει να είναι σε θέση να αντιλαμβάνεται εάν είναι κατάλληλος/η για την εν λόγω θέση. Για το σκοπό αυτό, θα μπορούσε να διατεθεί ένα ερωτηματολόγιο αυτο-αξιολόγησης (βλ. Παράρτημα 1) με το πέρας της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Στη βάση των απαντήσεών τους, οι εκπαιδευόμενοι θα πρέπει να είναι έτοιμοι να αναστοχαστούν και να αναθεωρήσουν την προοπτική ανάληψης μιας τέτοιας ευθύνης και των αρμοδιοτήτων που συνεπάγεται ο ρόλος του/της επιτρόπου.

4. Συνέντευξη υποψηφίου

Ο/Η επίτροπος, αφού θα έχει παρακολουθήσει την εκπαίδευση και επιβεβαιώσει την επιθυμία του να συνεχίσει στη διαδικασία επιλογής, μπορεί να συμμετάσχει σε μία διαδικασία προσωπικής συνέντευξης, η οποία διεξάγεται από την αρμόδια Αρχή για την επιτροπεία ή από οποιαδήποτε άλλη αρμόδια υπηρεσία κατά το νόμο ή υπουργική απόφαση.

Η συνέντευξη θα πρέπει να βασίζεται σε συγκεκριμένους δείκτες που σχετίζονται με:

- α) την απαραίτητη γνώση που θα πρέπει να κατέχει ο/η επίτροπος προκειμένου να ερμηνεύσει κατάλληλα το ρόλο του/της ως προς το παιδί αλλά και το περιβάλλον σύστημα,
- β) την αντικειμενική διαθεσιμότητά του/της ως προς το χρόνο που θα απαιτείται να αφιερώνει και τις περιστάσεις εκείνες που να του/της επιτρέπουν να επιτελεί το ρόλο του/της επιτρόπου
- γ) τη στάση, την ικανότητα να ακούσει και να συσχετίζεται με ένα παιδί.

Η συνέντευξη πρέπει να διεξάγεται από μια αρμόδια και διεπιστημονική ομάδα επαγγελματιών, να καθορίζεται από ένα πρωτόκολλο και να καταγράφεται πλήρως.

5. Επιβεβαίωση διαθεσιμότητας επιτρόπου

Είναι σημαντικό στο σημείο αυτό, οι υποψήφιοι να αντιλαμβάνονται πλήρως την ευθύνη που πρόκειται να αποδεχθούν και ότι αυτό γίνεται οικειοθελώς (δεν πρέπει να είναι επιβεβλημένη ή να προτείνεται για λόγους άλλους από αυτούς που αναφέρθηκαν παραπάνω στα 10 βασικά πρότυπα για την επιτροπεία). Υπό την έννοια αυτή, είναι πάντα σκόπιμο να υπάρχει κι ένα στάδιο μέσα στη διαδικασία, όπου επισήμως οι υποψήφιοι δηλώνουν εγγράφως ότι επιθυμούν και ενδιαφέρονται να εργαστούν ως επιτροπιοί. Συνεπώς, οι επαγγελματίες επιτροπιοί θα πρέπει να υπογράφουν μαζί με τη σύμβαση εργασίας τους και μια εκτενή αναφορά των καθηκόντων τους και της ευθύνης που έχουν προς τα παιδιά για την προστασία τους – να επιβεβαιώνουν ότι τα διάβασαν, συμφώνησαν και τα αποδέχτηκαν ρητά. Κατόπιν αυτού, μπορούν να εγγραφούν σε έναν επίσημο κατάλογο επιτρόπων, ο οποίος θα πρέπει να τεθεί στη διάθεση της αρμόδιας υπηρεσίας ή αρχής για την πρόσληψη, το ταίριασμα επιτρόπου-παιδιού ή το διορισμό επιτρόπων.

6. Επιλογή επιτρόπου για συγκεκριμένη υπόθεση παιδιού (ταίριασμα)

Είναι πολύ σημαντικό να δοθεί η δέουσα προσοχή στη σχέση μεταξύ παιδιού και επιτρόπου, γιατί αυτό συχνά καθορίζει την πορεία της υπόθεσης ενός παιδιού και την αποτελεσματικότητα ενός/μίας επιτρόπου. Το ταίριασμα επιτρόπου-παιδιού μπορεί να οριστεί ως η διαδικασία επιλογής ενός επιτρόπου για ένα συγκεκριμένο παιδί λαμβάνοντας υπόψη συγκεκριμένα δεδομένα και αποσκοπώντας σε μία συμβατή και σταθερή σχέση μεταξύ επιτρόπου-παιδιού. Άλλωστε μία τέτοια διαδικασία (α) επιτάσσεται από την αρχή της εξατομικευμένης φροντίδας για κάθε παιδί, και ταυτόχρονα (β) φαίνεται να ενισχύει το χαρακτήρα της επιτροπείας ως μέρος ενός συστήματος προστασίας του παιδιού.

Τα κριτήρια για το ταίριασμα περιλαμβάνουν τουλάχιστον τα ακόλουθα στοιχεία:

- Γεωγραφική τοποθεσία
- Ομιλούμενη γλώσσα
- Ιστορία του παιδιού (υποκειμενικά στοιχεία της ιστορίας του παιδιού τα οποία μπορεί να σχετίζονται με μεταβλητές που πρέπει να τεθούν ως κριτήρια, όπως είναι το φύλο, η ηλικία, η θρησκεία, οι δεξιότητες, ειδικές ικανότητες, η εμπειρία του επιτρόπου με παιδιά θύματα βίας, κτλ)
- Εξωσχολικές δραστηριότητες, εμπειρίες και δυνατότητες του παιδιού
- Γνώμη του παιδιού

Κατά την προετοιμασία και την πραγματοποίηση του ταίριασματος, είναι απαραίτητο να εμπλέκονται και επαγγελματίες που γνωρίζουν ήδη το παιδί, την ιστορία του, την τωρινή κατάσταση του και τα προσωπικά χαρακτηριστικά του. Ανάλογα με το εθνικό σύστημα, οι επαγγελματίες αυτοί μπορεί να προέρχονται από την αρμόδια υπηρεσία για την επιτροπεία ή να είναι μεταξύ άλλων κοινωνικοί λειτουργοί, προσωπικό δομών φιλοξενίας, εκπαιδευτικοί οργανισμοί. Η παρουσία ενός πολιτισμικού διαμεσολαβητή μπορεί να είναι πολύ χρήσιμη όταν εξετάζεται η γνώμη του παιδιού προκειμένου για την επιλογή επιτρόπου για την υπόθεσή του.

ΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ

7. Υποστήριξη¹⁰

Οι επίτροποι θα πρέπει να έχουν στη διάθεσή τους ένα επίσημο μηχανισμό υποστήριξης από την αρμόδια αρχή για την επιτροπεία ή άλλους αρμόδιους φορείς. Μερικά παραδείγματα τέτοιας υποστήριξης περιλαμβάνουν δια ζώσης και/ή εξ αποστάσεως συμβουλευτική με εξειδικευμένους επόπτες, τακτικές επιμορφώσεις, τεχνική βοήθεια κατά τη διαχείριση των υποθέσεων κτλ. Επίσης, συχνά οι επίτροποι χρειάζονται ειδική υποστήριξη από εξειδικευμένους επαγγελματίες για νομικά, ψυχοκοινωνικά, πολιτισμικά ζητήματα του παιδιού, καθώς και το σύστημα παραπομπής περιστατικών παιδικής προστασίας.

Ενώ οι επίσημοι μηχανισμοί υποστήριξης είναι άκρως σημαντικοί, θα πρέπει παράλληλα να ενθαρρυνθεί η ανάπτυξη άτυπων μηχανισμών υποστήριξης συμπεριλαμβανομένης της υποστήριξης μεταξύ των επαγγελματιών επιτρόπων. Η δημιουργία μιας "κοινότητας" επιτρόπων μπορεί να λειτουργήσει ως βαλβίδα αποσυμπίεσης για τους ίδιους αλλά να αποτελέσει και έναν τρόπο ενίσχυσης της κοινωνικής ζωής των παιδιών, όπου οι επίτροποι και τα παιδιά που έχουν αναλάβει μπορούν να κάνουν δραστηριότητες όλοι μαζί.

8. Συνεχής εποπτεία

Αυτό το στάδιο συνδέεται άμεσα με την έννοια της επιλογής δεδομένου ότι αποσκοπεί στην τακτική επιβεβαίωση ότι ο/η επίτροπος υποστηρίζει το παιδί επαρκώς μέσα από τη συνεργασία τους. Πρέπει να υπάρχει ένας σαφώς προσδιορισμένος φορέας/τμήμα/επαγγελματίας, υπεύθυνος για την επίβλεψη της επίδοσης των επιτρόπων και την παροχή κατάλληλης συμβουλευτικής για τη διαχείριση των υποθέσεων. Οι εποπτείες μπορούν να διεξάγονται ατομικά ή ομαδικά.

9. Παρακολούθηση και αξιολόγηση¹¹

Ένας ολοκληρωμένος μηχανισμός παρακολούθησης θα πρέπει να σχεδιάζεται από την αρμόδια Αρχή για την επιτροπεία σε συνεργασία με άλλους εμπλεκόμενους φορείς, όπως δικαστικές αρχές, κοινωνικές υπηρεσίες, υπηρεσίες υγείας, τόσο για κάθε υπόθεση παιδιού, όσο και γενικότερα, ώστε να εξετασθεί η εξέλιξη της επιτροπείας με την πάροδο του χρόνου. Περιλαμβάνει τη συλλογή ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων που περιλαμβάνουν τουλάχιστον τον ετήσιο αριθμό παιδιών υπό επιτροπεία, τη μέση διάρκεια μιας σχέσης επιτροπείας, την καταγραφή συμβάντων, τον αριθμό των αναγκαστικών απολύσεων ή παραιτήσεων κ.τ.λ.

Η μόνιμη παρακολούθηση εξυπηρετεί διττή λειτουργία: αφενός, προστατεύει τα παιδιά, αφετέρου, αποτελεί πηγή παρατήρησης για τη βελτίωση και προσαρμογή του συστήματος επιτροπείας. Η τελευταία λειτουργία εξυπηρετείται και μέσω της αξιολόγησης. Στο τέλος της επιτροπείας, ο/η επίτροπος θα πρέπει να συμπληρώνει τουλάχιστον κάποιο φύλλο αξιολόγησης ή ερωτηματολόγιο. Αντιστοίχως, τα παιδιά πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να εκφράζουν τις απόψεις τους σχετικά με την επίδοση του/της επιτρόπου τους. Θα πρέπει, επίσης, να έχουν πρόσβαση σε αμερόληπτους μηχανισμούς καταγγελιών όπου θα μπορούν να εκφράσουν ελεύθερα τους προβληματισμούς τους για τον/την επίτροπό τους και/ή να ζητήσουν την απομάκρυνσή τους. Όλα τα παραπάνω θα πρέπει να εξεταστούν ενδελεχώς από την αρμόδια αρχή και αφού λάβει υπόψιν της τη θέση όλων των

¹⁰ Κοινή υπουργική απόφαση Δ11/οικ.28303/1153/ Τεύχος Β' 2558/27.06.2019, ά. 16

¹¹ Βλ. Κοινή υπουργική απόφαση Δ11/οικ.28303/1153/ Τεύχος Β' 2558/27.06.2019, α. 16

εμπλεκόμενων φορέων. Σε κάθε περίπτωση το παιδί θα πρέπει να λάβει κάποια απάντηση σχετικά με την πορεία των παραπόνων του.

Η εφαρμογή των παραπάνω σταδίων θα πρέπει να χαρακτηρίζεται και να διαπνέεται συνολικά από:

- Την υιοθέτηση μιας **συστημικής θεώρησης**, σύμφωνα με την οποία όλες τις φάσεις της διαδικασίας πιστοποίησης αλληλοσυνδέονται και θεωρούνται συνιστώσες μιας μοναδικής διαδικασίας - με άλλα λόγια, οι πληροφορίες που συλλέγονται κατά τη διάρκεια ενός σταδίου μπορούν να χρησιμοποιηθούν και σε επόμενο στάδιο επιλογής.
- μία **διεπιστημονικής προσέγγιση** που να απαντάται σε κάθε στάδιο της διαδικασίας πιστοποίησης. Μόνο μια ουσιαστική ενσωμάτωση των διαφορετικών επιστημονικών πεδίων και γνώσεων μπορεί να εξασφαλίσει μια ολιστική αντίληψη του παιδιού και οποιασδήποτε σχετικής παρέμβασης.
- μία αποτελεσματικής **διατομεακή προσέγγιση**, η οποία θα επιτρέπει τη συντονισμένη συνεργασία μεταξύ των διαφόρων υπηρεσιών, αρχών, φορέων και οργανισμών με σκοπό να ανταποκριθούν στο βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, διατηρώντας κοινή γραμμή.

Τέλος, οποιαδήποτε λειτουργία που σχετίζεται με παιδιά δεν μπορεί να θεωρηθεί αποκομμένη από τη συνεχή εκπαίδευση των ατόμων που εργάζονται με και για τα παιδιά αυτά. Οι επίτροποι πρέπει να είναι έτοιμοι να εμπλακούν σε μια εμπειρία προσωπικής ανάπτυξης και κοινωνικής ευθύνης και δράσης.

Παράρτημα 1¹²

Ερωτηματολόγιο αυτο-αξιολόγησης και καθοδήγησης

Μετά τη βασική εκπαίδευση για επιτρόπους

Ονοματεπώνυμο:

Θα θέλαμε να σας ευχαριστήσουμε για τη συμμετοχή σας, το χρόνο και την προσπάθεια που αφιερώσατε στη βασική εκπαίδευση που πραγματοποιήθηκε.

Σας παρακαλούμε διαβάστε παρακάτω μια σειρά από ερωτήσεις οι οποίες στοχεύουν να σας βοηθήσουν να επιβεβαιώσετε για μία ακόμη φορά το προσωπικό κίνητρο και το ενδιαφέρον σας να εργαστείτε ως επίτροποι και, παράλληλα, να παρέχουν χρήσιμες πληροφορίες στο φορέα οργάνωσης της εκπαίδευσης. Οι προτεινόμενες ερωτήσεις καλύπτουν τομείς όπως γνώση, κατανόηση, πρακτική και στάση, οι οποίοι αναδεικνύουν την ετοιμότητα ενός προσώπου να γίνει επίτροπος.

Σας παρακαλούμε να απαντήσετε με σαφήνεια, ειλικρίνεια και χωρίς άγχος για τη διατύπωση των απαντήσεων.

Πριν απαντήσετε, σας παρακαλούμε να διαβάσετε όλες τις ερωτήσεις.

Κατά τη διάρκεια της τριήμερης εκπαίδευσης μεταδόθηκε ένα ολοκληρωμένο σύνολο πληροφοριών σχετικά με την επιτροπεία και το ρόλο που καλείται ο/η επίτροπος να αναλάβει. Αναγνωρίζοντας την ανάγκη για περαιτέρω πληροφόρηση, θεωρείτε ότι μέχρι τώρα πληροίτε τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την εκπλήρωση του ρόλου του/της επιτρόπου;

Ναι – Όχι (υπογραμμίστε τη σωστή απάντηση)

Παρακαλούμε δικαιολογήστε αναλυτικά την απάντησή σας

Ανταποκρίνεται στις αρχικές σας προσδοκίες ο ρόλος του/της επιτρόπου όπως αυτός παρουσιάστηκε και αναλύθηκε κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης;

Ναι – Όχι (υπογραμμίστε τη σωστή απάντηση)

Παρακαλούμε δικαιολογήστε αναλυτικά την απάντησή σας

¹² Το εργαλείο αυτό έχει δημιουργηθεί από τον εταίρο του Έργου ASOP4G "Defence for Children-Italia" ως εργαλείο αυτο-αξιολόγησης. Ωστόσο, κατά τη μετάφραση στα ελληνικά, επήλθαν κάποιες τροποποιήσεις από την Ελληνική Ομάδα Έργου προκειμένου να ταιριάζει στην περίπτωση επαγγελματία επιτρόπου. Τα στοιχεία που εξετάζονται μπορούν επίσης να συμπεριληφθούν και σε μια συνέντευξη η οποία στοχεύει στην αξιολόγηση της καταλληλότητας του/της υποψήφιου/ας επιτρόπου.

Θεωρείτε ότι η περιγραφή των καθηκόντων του επιτρόπου ταιριάζει με την εκπαιδευτική ή επαγγελματική εμπειρία σας και την τρέχουσα φάση της ζωής σας;

Ναι – Όχι (υπογραμμίστε τη σωστή απάντηση)

Παρακαλούμε δικαιολογήστε αναλυτικά την απάντησή σας

Κατά τη γνώμη σας, υπάρχουν για εσάς εμπόδια, δυσκολίες ή άλλοι ανασταλτικοί παράγοντες σχετικά με τα καθήκοντα που θα σας ζητηθεί να εκπληρώσετε;

Ναι – Όχι (υπογραμμίστε τη σωστή απάντηση)

Παρακαλούμε δικαιολογήστε αναλυτικά την απάντησή σας

Έχοντας υπόψη ότι οι επίτροποι θα πρέπει να υποστηρίζονται από εξειδικευμένους επαγγελματίες προκειμένου να είναι σε θέση να καλύψουν τις ανάγκες του παιδιού, πιστεύετε ότι μπορείτε να αναλάβετε τα καθήκοντα του/της επιτρόπου όπως αυτά παρουσιάστηκαν κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης;

Ναι – Όχι (υπογραμμίστε τη σωστή απάντηση)

Παρακαλούμε δικαιολογήστε αναλυτικά την απάντησή σας

Λαμβάνοντας υπόψη την πολυπλοκότητα και τις κρίσιμες πτυχές της μετανάστευσης και του εθνικού πλαισίου, όπως περιγράφηκαν κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης, θεωρείτε ότι μπορείτε να αναλάβετε την ευθύνη και τις αρμοδιότητες που συνεπάγεται η επιτροπεία ενός παιδιού έχοντας ως πρωταρχικό μέλημα σας το βέλτιστο συμφέρον του;

Ναι – Όχι (υπογραμμίστε τη σωστή απάντηση)

Παρακαλούμε δικαιολογήστε αναλυτικά την απάντησή σας

Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι θα κληθείτε να επιβεβαιώσετε με σαφήνεια την αίτησή σας, είστε διαθέσιμος/η να αποδεχθείτε άμεσα το διορισμό σας ως επίτροπος ασυνόδευτου ανηλίκου;

Ναι – Όχι (υπογραμμίστε τη σωστή απάντηση)

Παρακαλούμε δικαιολογήστε αναλυτικά την απάντησή σας

Σας ευχαριστούμε για τις απαντήσεις σας.

Όλες οι πληροφορίες θα καταγραφούν και θα μελετηθούν με άκρα επιμέλεια.

Παρακάτω μπορείτε να καταγράψετε άλλα σχόλια ή παρατηρήσεις:

Επιπρόσθετα στοιχεία

Όνοματεπώνυμο:	
Ημερομηνία γέννησης:	
Εκπαιδευτικοί τίτλοι και πεδία σπουδών:	
Επαγγελματική ιδιότητα:	
Τρέχουσα Θέση εργασίας:	
Εκπαιδευτικοί τίτλοι και τομείς:	
Περιοχή προτίμησης εργασίας ως επίτροπος:	
Ομιλούμενες γλώσσες:	
Email:	
Τηλέφωνο επικοινωνίας:	

Υπογραφή

Υπογράφοντας το παραπάνω συμφωνείτε με την επεξεργασία των προσωπικών σας στοιχείων πάντα σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία σχετικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων.

AS P4G

Συντονιστής Έργου

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΥΓΕΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, Ελλάδα

Εταίροι Έργου

UNIVERSITY
of NICOSIA

Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, Κύπρος

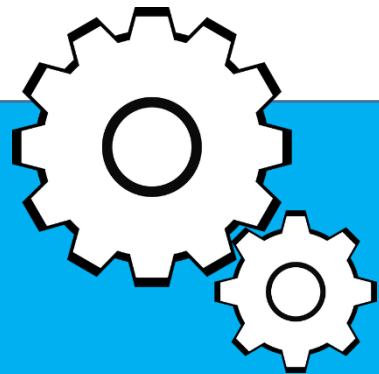

Kazimieras Simonavičius
UNIVERSITY

Kazimieras Simonavičius University,
Λιθουανία

Defence for Children International-Italia,
Ιταλία

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΥΓΕΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού
Διεύθυνση Ψυχικής Υγείας & Κοινωνικής Πρόνοιας
Διευθυντής: Γ. Νικολαΐδης
Φωκίδος 7, 11526, Αθήνα, 4^{ος} όροφος
Τηλ.: 2017715791, 2107793648 (& fax)
email: ich_dos@otenet.gr
url: www.ich-mhsw.gr

Με τη συγχρηματοδότηση του
Προγράμματος της Ευρωπαϊκής
Ένωσης «Δικαιώματα, Ισότητα
και Ιθαγένεια» (2014-2020)

